

СЕКЦІЯ 4
ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ
РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

УДК 336:37.014.543:001.89

Л.С. Шевченко, д.е.н., професор
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків

ФІНАНСУВАННЯ НАУКОВИХ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ РОБІТ
УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ УЧЕНИХ

В Україні створено законодавчу базу щодо визначення пріоритетів та фінансування наукових і науково-технічних робіт. Ст. 47 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» передбачає забезпечення до 2025 р. збільшення обсягу фінансування науки за рахунок усіх джерел до 3 % ВВП-показника, визначеного Лісабонською стратегією Європейського Союзу. А відповідно до ст. 48, п. 2 держава забезпечує бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7% ВВП України. Утім, фактична питома вага витрат на наукові і науково-технічні роботи у ВВП становила: у 2009 р. – 0,32 %; 2012 р. – 0,41 %; 2014 р. – 0,33 % ВВП. Витрати державного бюджету України на наукові і науково-технічні роботи теж є набагато меншими від запланованих: від 0,95 % до 0,82 % ВВП країни. І хоча видатки на науково-технічну діяльність є захищеними статтями видатків державного бюджету України, ця вимога Закону виконується лише в частині забезпечення витрат на оплату праці та комунально-експлуатаційні потреби науково-технічних організацій.

Для фінансування науково-технічних робіт учених слід використовувати: 1) бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності – як базове, так і здійснюване на конкурсній основі, зокрема кошти створюваного зараз Національного фонду досліджень України з розподілом їх на конкурсній основі. Основним завданням останнього, відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (ст. 48; 49, п. 2; ст. 51, п.п. 1, 2), є грантова підтримка наукових досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних та гуманітарних наук та прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки; 2) систему недержавного (приватного) інвестування наукових досліджень учених.

Особлива увага має бути приділена організації наукових та науково-технічних робіт учених ВНЗ. У вищій школі України, за даними Державної служби статистики, сконцентровано 7,8 % безпосередніх виконавців наукових та науково-технічних робіт, у тому числі 9,2 % – докторів наук, 14,4 % – кандидатів наук, 10,0 % – дослідників.

Серед джерел недержавного інвестування наукових досліджень університетських учених варто назвати:

– комерціалізацію результатів наукових досліджень. Закон України «Про вищу освіту» надає університетам: а) права інтелектуальної власності – набуття, охорони та захисту прав ВНЗ та учасників освітнього процесу щодо результатів наукової, науково-технічної та інших видів діяльності (ст. 69); б) право брати участь у формуванні статутного капіталу інноваційних структур і утворених за участю вищих навчальних закладів малих підприємств, що розробляють і впроваджують інноваційну продукцію, шляхом внесення до них нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності); засновувати підприємства для провадження інноваційної та/або виробничої діяльності; шляхом внесення нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності) брати участь у формуванні статутного капіталу інноваційних структур різних типів – наукових, технологічних парків, бізнес-інкубаторів тощо (ст. 70);

– створення ефективної системи взаємодії «наука – освіта – виробництво» шляхом: а) трансформації ВНЗ в академічні інноваційні університети. У такий спосіб здійснюють свою діяльність WarwickUniversity (Велика Британія), TwenteUniversity (Нідерланди), UniversityofStrathclyde (Шотландія), ChalmersUniversityofTechnology (Швеція) та UniversityofJoensuu (Фінляндія); б) формування підприємницьких університетів, які здатні комерціалізувати результати своєї наукової діяльності, або дослідницьких університетів;

– використання фінансових запозичень на умовах повернення. У 2/3 європейських країн університетам дозволено брати кредити з певними обмеженнями: від них вимагають одержання дозволу відповідних організацій (Данія, Латвія) або їм дозволяють позичати гроші лише в центральному банку і в межах певної суми (Швеція). У Франції університетам можна брати кошти у банків, але на дуже суворих умовах. Деякі британські університети мають досвід випуску облігацій. В Україні відповідно до ст. 16 та п. 27 частини першої ст. 116 Бюджетного кодексу України університетам теж надано можливість користуватися банківськими кредитами без урахування обмежень на право здійснення запозичень;

– створення ендавментів – фондів цільового капіталу, що використовуються ВНЗ на суспільно значущі цілі. Зараз у США близько 20 % університетів та загальноосвітніх коледжів мають можливість за рахунок інвестиційних доходів повністю фінансувати навчальні і науково-дослідницькі проекти;

– залучення коштів приватного бізнесу.

Фінансування наукових робіт учених слід поставити в залежність від відповідності їхніх розробок пріоритетним напрямкам розвитку науки і техніки, які визначено шляхом прогнозування та проведення Форсайт-досліджень у науково-технологічній сфері. Ініціатором останніх має бути Національна рада України з питань розвитку науки і технологій. Результати технологічного Форсайту повинні стати відправною точкою для розроблення Науково-технологічної стратегії України, а в її складі – державних програм (цільових

проектів) у тих галузях науки, які визначають розвиток української економіки, мають національне і світове значення і які повинні фінансуватися з державного бюджету країни.

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка
Навчально-науковий інститут фінансів,
економіки та менеджменту
Полтавська обласна державна адміністрація
Регіональне відділення Фонду державного майна України
по Полтавській області

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА НАУКА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

**Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції
15 листопада 2016 року**

Полтава
2016

ББК У01(4Ук)л0*004
УДК 330.1(477)(063):004
С 91

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу керівництва ПолтНТУ заборонено

Редакційна колегія: д.е.н., професор В.П. Дубіщев; к.е.н., доцент Л.М. Титаренко; к.е.н., доцент О.М. Шевченко; к.е.н., доцент Н.М. Жовнір; к.е.н., доцент О.В. Марчишинець; к.і.н., старший викладач В.О. Молтусов.

Сучасна економічна наука: теорія і практика: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 15 листопада 2016 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2016. –207 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції розкриваються теоретико-методологічні та практичні засади сучасної економічної науки.

Наукові дослідження авторів спрямовані на з'ясування теоретичних проблем розвитку сучасних економічних систем, ресурсозберігаючих технологій та альтернативних джерел енергії України, інноваційних процесів економічної діяльності, перспектив вдосконалення фінансових інструментів регулювання національної економіки України.

Участь у конференції взяли науковці та практики з Запоріжжя, Дніпропетровська, Києва, Кривого Рогу, Полтави, Харкова, Черкас.

Збірник розраховано на наукових працівників, аспірантів і студентів, усіх, хто цікавиться проблемами сучасної економічної науки.

*Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

**©Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка**